

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

465Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ 15ΗΣ ΚΑΙ 16ΗΣ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2010

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή του Δούναβη»

(2011/C 48/02)

Εισηγητής: ο κ. BARABÁS

Συνεισηγητής: ο κ. MANOLIŪ

Στις 26 Φεβρουαρίου 2010 ο κ. Šefčovič, Αντιπρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή να καταρτίσει διερευνητική γνωμοδότηση με θέμα:

Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την περιοχή του Δούναβη.

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, Οικονομική και Κοινωνική Συνοχή», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της ΕΟΚΕ, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 20 Ιουλίου 2010 με βάση έκθεση του εισηγητή κ. Barabás και του συνεισηγητή κ. Manoliū.

Κατά την 465^η σύνοδο ολομέλειάς της, της 15ης και 16ης Σεπτεμβρίου 2010 (συνεδρίαση της 16ης Σεπτεμβρίου 2010), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 123 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 8 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Σκοπός της παρούσας γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ είναι να αξιοποιήσει την ευκαιρία που παρέχει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, ώστε η οργανωμένη ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών να προωθήσει συγκεκριμένες, πρακτικές προτάσεις συνεισφέροντας στο σχέδιο δράσης για τη Στρατηγική για τον Δούναβη,⁽¹⁾ η οποία τελεί επί του παρόντος υπό διαμόρφωση. Η ΕΟΚΕ ελπίζει ότι οι συστάσεις της αντικατοπτρίζουν επαρκώς το ενδιαφέρον της ίδιας και της οργανωμένης ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, καθώς και την ισχυρή στήριξη που παρέχουν στη στρατηγική. Η ΕΟΚΕ προσδοκά ότι η μελλοντική στρατηγική θα συνεισφέρει ουσιαστικά προς την κατεύθυνση της βελτίωσης των συνθηκών ζωής και εργασίας όλων των πολιτών της περιοχής του Δούναβη, την οποία θεωρεί κάτοπτρο στο οποίο αντανακλάται η Ευρώπη.

1.2 Σε πολιτικό επίπεδο, η σχεδιαζόμενη στρατηγική για τον Δούναβη:

1.2.1 θα πρέπει να είναι ανοικτή, χωρίς αποκλεισμούς, ευαίσθητη σε κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά ζητήματα, να λαμβάνει υπόψη τις προτάσεις των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και να αξιοποιεί την εμπειρία τους·

1.2.2 δεδομένου του σύνθετου χαρακτήρα και της αλληλεξάρτησης των επίμαχων ζητημάτων, δεν μπορεί να είναι αποτελεσματική παρά μόνο εάν ακολουθεί συστηματικά μια ολοκληρωμένη προσέγγιση και όχι μια προσέγγιση ανά κλάδο και εάν δώσει έμφαση στην ανάγκη επίτευξης των στόχων των εμπλεκόμενων φορέων·

1.2.3 θα πρέπει να συνεκτιμήσει και να επιδιώξει τη συνεργασία σε τομείς ασφάλειας με ειρηνικά μέσα («soft security»), όπως είναι οι υπηρεσίες άμεσης ανάγκης που συνεργάζονται σε περιπτώσεις φυσικών καταστροφών, η κινητικότητα των εργαζομένων, των επιχειρήσεων κλπ. και η εκπόνηση σχεδίων έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση οικολογικών ατυχημάτων·

1.2.4 πρέπει να συμβάλει στην πληρέστερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων που παρέχει η Συνθήκη της Λισσαβώνας, για παράδειγμα στη συνεπή εφαρμογή της αρχής της συμμετοχικής δημοκρατίας·

1.2.5 πρέπει να είναι κατάλληλο μέσο για:

⁽¹⁾ Η μελλοντική στρατηγική για τον Δούναβη θα περιλαμβάνει τα ακόλουθα κράτη μέλη της ΕΕ: Γερμανία, Αυστρία, Ουγγαρία, Σλοβακία, Τσεχική Δημοκρατία, Σλοβενία, Βουλγαρία και Ρουμανία, καθώς και τα ακόλουθα κράτη που δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ: Κροατία, Σερβία, Ουκρανία, Μολδαβία, Βοσνία και Ερζεγοβίνη, Μαυροβούνιο.

α) να συνεισφέρει ουσιαστικά ως μακροπεριφερειακή αναπτυξιακή πολιτική στην εμβάθυνση της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, ιδίως στο πλαίσιο του προγράμματος «Ευρώπη 2020» (ευφύες, βιώσιμο και χωρίς αποκλεισμούς)·

β) να προωθήσει την προσέγγιση με την ΕΕ των έξι κρατών της περιοχής που δεν αποτελούν μέλη της και να υποστηρίξει τις προσπάθειές τους για την επίτευξη του στόχου της ένταξης·

1.2.6 πρέπει να αντικατοπτρίζει την πολιτική της ΕΕ σε μακρο-περιφερειακό επίπεδο, καθώς και τον ενεργό, επικοινωνιακό ρόλο και τη συνεισφορά της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών·

1.2.7 πρέπει να βοηθά στον συντονισμό των εργασιών των συστημάτων συνεργασίας που ήδη υφίστανται σε διάφορα επίπεδα και σε διάφορα μέρη της περιοχής· επίσης πρέπει να βοηθά ώστε να γίνει η εν λόγω δραστηριότητα αποτελεσματικότερη και να αποφεύγεται η επικάλυψη·

1.2.8 πρέπει να διαθέτει ένα σαφές, απλό και διαφανές σύστημα διακυβέρνησης, που θα βασίζεται σε προσέγγιση από τη βάση προς την κορυφή όσον αφορά την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών· τα αποτελέσματα θα πρέπει να αξιολογούνται μέσω ετήσιων διασκέψεων·

1.2.9 πρέπει να υλοποιηθεί υπό τη μορφή διαδικασίας που επιτρέπει την ευελιξία, την περιοδική αξιολόγηση και, όταν αυτό είναι εφικτό, τη χορήγηση πρόσθετων χρηματοδοτικών πόρων·

1.2.10 πρέπει να διαθέτει ρεαλιστικούς στόχους και, προκειμένου να διασφαλισθεί η αποτελεσματική υλοποίηση, να καθορίζει προτεραιότητες· θα πρέπει να προπαρασκευασθεί μεσοπρόθεσμο σχέδιο δράσης για την επίτευξη αυτών των στόχων, το οποίο πρέπει να καθιστά σαφές ότι η ενεργός συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων σύμφωνα με την αρχή της εταιρικής σχέσης αποτελεί βασική προϋπόθεση για την επιτυχία·

1.2.11 πρέπει να έχει ορατά και απτά αποτελέσματα για την κοινωνία και τους πολίτες, αποσκοπώντας να οδηγήσει σε καλύτερες συνθήκες ζωής και εργασίας για όλους τους πολίτες, περιλαμβανομένης της νεολαίας·

1.2.12 πρέπει να αντικατοπτρίζει τη σημασία του κοινωνικού διαλόγου και του διαλόγου των πολιτών·

1.2.13 πρέπει να αναγνωρίζει τη σημασία της δυνατότητας διασύνδεσης στην περιοχή του Δούναβη·

1.2.14 πρέπει να λαμβάνει υπόψη την εμπειρία που αποκομίστηκε κατά την υλοποίηση της στρατηγικής της ΕΕ για τη Βαλτική Θάλασσα.

1.3 *Πρακτικές προτάσεις, σε επίπεδο κοινωνίας των πολιτών, για το σχέδιο δράσης που θα συνοδεύει τη σχεδιαζόμενη στρατηγική για τον Δούναβη:*

1.3.1 θα πρέπει να δημιουργηθεί δίκτυο οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών της περιοχής (Φόρουμ της Κοινωνίας των Πολιτών του Δούναβη), το οποίο θα επιτρέπει, μεταξύ άλλων, κοινή δράση και κοινά σχέδια· τα μέλη του δικτύου θα μπορούσαν να συναντώνται μια φορά ανά έτος στις διάφορες χώρες της περιοχής·

1.3.2 απαιτείται να διοργανωθούν δραστηριότητες (συναντήσεις, φεστιβάλ, επισκέψεις, εμπορικές και άλλες εκθέσεις κλπ.) προκειμέ-

νου να ενισχυθεί το αίσθημα εγγύτητας των λαών της περιοχής του Δούναβη, να διαμορφωθεί περιφερειακή συνείδηση και να διατηρηθεί η πολιτιστική ποικιλομορφία, ιδίως όσον αφορά τους νέους· ένα πολιτιστικό περιοδικό για την περιοχή θα βοηθήσει επίσης στην πραγμάτωση του στόχου αυτού·

1.3.3 θα ήταν σκόπιμο να διοργανώνεται, σε διαφορετικό τόπο κάθε χρόνο, η Εβδομάδα του Δούναβη, η οποία θα μπορούσε να αποτελεί ένα φόρουμ κατάλληλο για τη συζήτηση θεμάτων επικαιρότητας που σχετίζονται με τη στρατηγική για τον Δούναβη, καθώς και για την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της·

1.3.4 προκειμένου να διασφαλισθεί η συνέχιση της υποστήριξης από τους πολίτες και την οργανωμένη κοινωνία των πολιτών, τόσο εντός της ΕΕ όσο και στα γειτονικά κράτη που δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ, απαιτείται αποτελεσματική και συνεχιζόμενη επικοινωνιακή πολιτική σχετικά με τη στρατηγική για τον Δούναβη·

1.3.5 κατά την ανάπτυξη προγραμμάτων της στρατηγικής για τον Δούναβη θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στις μειονεκτούσες και περιθωριοποιημένες ομάδες, ιδίως στους Ρομά·

1.3.6 θα πρέπει να ενισχυθούν η τακτική επαφή και η συνεργασία μεταξύ εμπλεκόμενων φορέων της περιοχής, καθώς και ο κοινωνικός διάλογος και ο διάλογος των πολιτών· οι εθνικές οικονομικές και κοινωνικές επιτροπές θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο θέμα αυτό·

1.3.7 η δημιουργία ενός Επιχειρηματικού Φόρουμ του Δούναβη, το οποίο θα περιλάμβανε κοινωνικούς και οικονομικούς φορείς, θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό μέσο για τη συνεργασία και την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή στην περιοχή του Δούναβη· οι οργανώσεις των εργοδοτών της περιοχής θα πρέπει να έχουν πρόσβαση στα προγράμματα χρηματοδότησης για τη διοργάνωση του εν λόγω φόρουμ και θα πρέπει να ενθαρρύνεται η συμμετοχή τους σε αυτά·

1.3.8 περαιτέρω μείωση ή εξάλειψη των εμποδίων στην ελεύθερη κυκλοφορία σε συνδυασμό με την εφαρμογή των αρχών της αξιοπρεπούς εργασίας και της δίκαιης αμοιβής θα βοηθήσουν στην προσέγγιση των ανθρώπων·

1.3.9 κατά την υλοποίηση της στρατηγικής για τον Δούναβη θα πρέπει να αξιοποιηθούν τα επιτεύγματα και οι υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας·

1.3.10 θα ήταν σκόπιμο να συσταθεί μια διεθνής ομάδα ερευνητών για τη διεξαγωγή επιστημονικής ανάλυσης και εξέτασης στρατηγικών ζητημάτων στην περιοχή του Δούναβη· οι εργασίες της ομάδας αυτής θα πρέπει να υποστηριχθούν μέσω προγράμματος υποτροφιών·

1.3.11 θα πρέπει να εξετασθεί ο τρόπος με τον οποίο τα Ευρωπαϊκά Έτη και τα θεματικά προγράμματα μπορούν να συνδεθούν με τη στρατηγική για τον Δούναβη·

1.3.12 θα πρέπει να στηριχθούν πρωτοβουλίες που αφορούν τη διδασκαλία των γλωσσών που χρησιμοποιούνται στην περιοχή·

1.3.13 η ΕΟΚΕ θα πρέπει να δημιουργήσει παρατηρητήριο ή ομάδα μελέτης σχετικά με τη στρατηγική για τον Δούναβη, που θα λειτουργούν σε μόνιμη βάση·

1.3.14 μέρη της στρατηγικής για τον Δούναβη και του σχεδίου δράσης της θα πρέπει να υλοποιηθούν και να παρακολουθούνται από επιτροπή διαχείρισης, η οποία θα περιλαμβάνει εκπροσώπους της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών και θα εκπονεί ετήσια έκθεση σχετικά με τα συμπεράσματά της·

1.3.15 παράλληλα με την υιοθέτηση της στρατηγικής για τον Δούναβη, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει επίσης να υποστηρίξει διάφορα πιλοτικά προγράμματα κατάλληλα για δοκιμές και για απόκτηση αρχικής εμπειρίας·

1.3.16 η εφαρμογή της στρατηγικής για τον Δούναβη και του αντίστοιχου σχεδίου δράσης θα μπορούσε να χρηματοδοτείται από διάφορες πηγές: πέραν της ΕΕ (ιδίως από τα Διαρθρωτικά Ταμεία), οι εν λόγω πηγές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν χώρες της περιοχής, τον ιδιωτικό τομέα και διεθνή χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Θεωρώντας δεδομένη τη στήριξη μέσω αυτών των πηγών, συνιστάται η δημιουργία ειδικού ταμείου.

1.3.17 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τη στρατηγική για τον Δούναβη, της οποίας η έγκριση έχει προγραμματισθεί για το πρώτο εξάμηνο του 2011 υπό την ουγγρική Προεδρία, ως αποφασιστικής σημασίας εργαλείο για την ανάπτυξη δυναμικής, ανταγωνιστικής και ακμάζουσας περιοχής του Δούναβη χωρίς αποκλεισμούς.

2. Κατευθυντήριες γραμμές της στρατηγικής για τον Δούναβη

2.1. Στο πλαίσιο της ανάπτυξης στρατηγικής για τον Δούναβη είναι σημαντικό να καθορισθεί το θεωρητικό πλαίσιο που θα διέπει τη στρατηγική συνεργασίας στην περιοχή του Δούναβη και το πρόγραμμα δράσης για την εφαρμογή του.

2.2. Είναι συνεπώς σημαντικό, κατά τη χάραξη της στρατηγικής για τον Δούναβη, να ληφθούν υπόψη τα εξής:

— οι πτυχές που αφορούν την οικονομική, κοινωνική και εδαφική συνοχή·

— ο ρόλος που διαδραματίζει ο ποταμός στις μεταφορές και στις υποδομές (με ιδιαίτερη προσοχή στον πανευρωπαϊκό διάδρομο μεταφορών VII, ο οποίος επηρεάζει τον Δούναβη) και η συναφής δυνατότητα ανάπτυξης των οικονομικών δραστηριοτήτων εν γένει· η αναγκαιότητα στήριξης των μέτρων για τη συντήρηση των διαύλων, όπου αυτό απαιτείται για τις μεταφορές, και η εξάλειψη των σημείων συμφόρησης που δυσχεραίνουν τη ναυσιπλοΐα και αναφέρονται στο έργο προτεραιότητας αριθ. 18 των ΔΕΔ-Μ (σχετικά με το θέμα αυτό, η Κοινή Δήλωση που συντάχθηκε υπό την αιγίδα της Διεθνούς Επιτροπής για την Προστασία του Δούναβη (ICPDR) θα πρέπει να εκληφθεί ως κατευθυντήριο προσανατολισμός και να τεθεί έμπρακτα σε εφαρμογή)· η συνέχιση έργων διατροφικών μεταφορών (κατασκευή τερματικών σταθμών εμπορευματοκιβωτίων στους λιμένες) και συμπληρωματικών έργων οδικών μεταφορών στην περιοχή του Δούναβη (γέφυρες με ιδιαίτερως σημαντική επίδραση στη ροή μεταφοράς

αγαθών)· επιπροσθέτως, η αναγκαιότητα να υλοποιηθούν έργα που θα έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην ανάπτυξη, όπως είναι ο διαυλος Δούναβη – Βουκουρεστίου, τα οποία θα ωφελήσουν την ευρωπαϊκή οικονομία·

— ο Δούναβης ως πηγή πόσιμου ύδατος και ενέργειας, καθώς και ως φυσικό περιβάλλον που χρήζει προστασίας – το βασικό στοιχείο είναι η αειφόρος ανάπτυξη· θα πρέπει να στηριχθούν έργα ενεργειακών υποδομών, όπως είναι τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια·

— ο ρόλος της καινοτομίας, της έρευνας και της εκπαίδευσης στην περιοχή·

— οι ανάγκες του τουρισμού στην περιοχή του Δούναβη και οι δυνατότητες αγροτικής ανάπτυξης· όσον αφορά τις τελευταίες, θα πρέπει να εξετασθεί η χρηματοδότηση σχεδίων που θα τονώσουν τις δραστηριότητες στις χώρες αυτές, οι οποίες διαθέτουν σημαντική γεωργική παράδοση· η χρηματοδότηση έργων υποδομών για τη φόρτωση δημητριακών θα βοηθήσει στην άντληση του δυναμικού της τοπικής γεωργίας, ιδίως σε χώρες με μακρά παράδοση στη γεωργία·

— ο ρόλος του ποταμού στην καλλιέργεια κοινής ευαισθητοποίησης και ταυτότητας για τον Δούναβη, οι οποίες θα συμπληρώνουν την ευρωπαϊκή ευαισθητοποίηση και ταυτότητα για το σύνολο της ΕΕ· ο πολιτισμικός διάλογος και η αλληλεγγύη μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στο ζήτημα αυτό, ακόμα και μεταξύ των κρατών μελών και των κρατών που δεν αποτελούν μέλη της ΕΕ στην περιοχή·

— κάθε αύξηση του όγκου των μεταφορών πρέπει να συνοδεύεται από σεβασμό για το περιβάλλον·

— η ύπαρξη δυνατοτήτων επίλυσης των διαφορών, ικανών να αντιμετωπίσουν τις εντάσεις που δημιουργήθηκαν κατά το πέρασμα του χρόνου στην περιοχή·

2.3. Δεδομένης της ποικιλομορφίας και του συχνά ανταγωνιστικού χαρακτήρα των εμπλεκόμενων αξιών και συμφερόντων, είναι ιδιαίτερως σημαντικό να αναπτυχθεί ολοκληρωμένη στρατηγική για τον Δούναβη, η οποία θα βασίζεται σε κοινές αρχές, θα λαμβάνει υπόψη όχι μόνο την οικονομική λογική, αλλά και τις κοινωνικές ανάγκες και τους κοινωνικούς παράγοντες, περιλαμβανομένων των απόψεων και των συνεισφορών της κοινωνίας των πολιτών.

2.4. Μια παραγωγική στρατηγική που βασίζεται στην οικονομική, εδαφική και κοινωνική συνοχή θα οδηγήσει στη δημιουργία δυναμικής, ανταγωνιστικής και ακμάζουσας περιοχής του Δούναβη.

3. Ιστορικό

3.1 Κατά τη συνεδρίασή του στις 18-19 Ιουνίου 2009, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο ζήτησε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να χαράξει ευρωπαϊκή στρατηγική για την περιοχή του Δούναβη έως το τέλος του 2010. Κατά τις προπαρασκευαστικές εργασίες διατυπώθηκαν πολλές απόψεις, ιδίως στο πλαίσιο της διαδικασίας ανοικτής διαβούλευσης που εισήγαγε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

3.2 Η ΕΟΚΕ στηρίζει σθεναρά και αποφασιστικά τη νέα μακρο-περιφερειακή προσέγγιση της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τη δημιουργία μιας ενωσιακής στρατηγικής για τον Δούναβη στο πλαίσιο αυτό. Ως θεσμικός εκπρόσωπος της οργανωμένης ευρωπαϊκής κοινωνίας των πολιτών, η ΕΟΚΕ είναι διατεθειμένη να διαδραματίσει ενεργό ρόλο και να αναλάβει πρωτοβουλία όσον αφορά τη διαμόρφωση και την εφαρμογή της στρατηγικής.

3.3 Το ενδιαφέρον και η δέσμευση της ΕΟΚΕ σχετικά με τα ζητήματα του Δούναβη δεν είναι κάτι το καινούργιο. Πράγματι, η ΕΟΚΕ έχει υιοθετήσει πολυάριθμα έγγραφα στο παρελθόν, τα οποία αφορούν διάφορα θέματα, όπως οι μεταφορές ή το περιβάλλον. Τα

έγγραφα αυτά εξηγούν με σαφήνεια τους λόγους για τους οποίους η ΕΟΚΕ θεωρεί σημαντική την περιοχή του Δούναβη και υποστηρίζει τη χάραξη αντίστοιχης στρατηγικής.

3.4 Θα πρέπει να τονισθεί ότι οι πρόσφατες διευρύνσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης μετέφεραν το γεωγραφικό επίκεντρό της προς τα ανατολικά, ενόσω το οικονομικό κέντρο βάρους παραμένει στη Δυτική Ευρώπη. Η οικονομική, εδαφική και κοινωνική συνοχή, ως βασικά συστατικά της στρατηγικής για τον Δούναβη, παράλληλα με τις πρακτικές ιδέες που υποστηρίζουν την εφαρμογή της, αποτελούν κατάλληλη συνεισφορά για την αντιμετώπιση αυτής της ανισορροπίας.

Βρυξέλλες, 16 Σεπτεμβρίου 2010.

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Mario SEPI
